EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 2.7.2020
COM(2020) 270 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta) rakendamise kohta

1. SISSEJUHATUS

1.1. Taustteave

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta[1] (edaspidi „raamotsus“) on esimene ELi õigusakt, milles käsitletakse kriminaalasjades tehtavat koostööd, mis põhineb vastastikuse tunnustamise põhimõttel[2]. Raamotsuses on sätestatud tõhusam mehhanism tagamaks, et avatud piire ei kasuta ära isikud, kes soovivad kõrvale hoida õigusemõistmisest, ning see on aidanud saavutada ELi eesmärki luua ja säilitada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala. Seda õigusakti kasutatakse ELis laialdaselt kriminaalasjades tehtava õigusalases koostöös. 2018. aasta statistika alusel[3] on üleandmisega nõustunud tagaotsitavate hinnanguline keskmine määr 54,5% (2017. aastal oli sama näitaja 62,96%), kusjuures üleandmismenetlus kestab vahistamise järel keskmiselt 16,41 päeva. Mittenõustunute puhul oli keskmine üleandmisaeg umbkaudu 45,12 päeva. See vastandub tugevalt aeganõudvatele väljaandmismenetlustele, mida rakendati liikmesriikide vahel enne raamotsuse jõustumist.

2009. veebruaris muudeti raamotsust nõukogu raamotsusega 2009/299/JSK *tagaselja*[4] kohtumõistmise kohta seeläbi, et lisati selge ja ühtne nende otsuste täitmata jätmise alus, mis tehakse, kui asjaomane isik ei viibi isiklikult kohtulikul arutelul[5]. Peale selle on Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isikute menetlusõigusi tugevdatud kuue direktiivi alusel[6], milles käsitletakse: õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele[7]; õigust teabele[8]; õigust kaitsjale[9]; süütuse presumptsiooni teatavate aspektide ja kohtulikul

---

[1] EÜT L 190, 18.7.2002, lk 1.

[2] Tampere Euroopa Ülemkogu järeldustes kavandatud ja nõukogu poolt 30. novembril 2000. aastal vastu võetud kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendusmeetmete programm (EÜT C 12 E, 15.1.2001, lk 10): „Vastastikuse tunnustamise põhimõte rajaneb vastastikusel usaldusel, mis on välja kujunenud läbi liikmesriikide ühiste väärtuste, milleks on inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõigused, nii et iga asutus on kindel, et teised asutused rakendavad nende kriminaalõigussüsteemides võrdväärseid õiguste kaitse standardeid.“

[3] https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-en.do.

[4] Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsus 2009/299/JSK, millega muudetakse raamotsuseid 2002/584/JSK, 2005/214/JSK, 2006/783/JSK, 2008/909/JSK ning 2008/947/JSK, edendades seeläbi isikute menetlusõigusi ja tõhustades selliste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist, mis tehakse, kui asjaomane isik ei viibi isiklikult kohtulikul arutelul (ELT L 81, 27.3.2009, lk 24).

[5] Konsolideeritud versioon: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC1006(02)&from=DA, lk 45.

[6] Nende kuue direktiivi aluseks on nõukogu 30. novembri 2009. aasta resolutsioon teekaardi kohta, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses (ELT C 295, 4.12.2009, lk 1).

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT L 280, 26.10.2010, lk 1); KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiivi 2010/64/EL (õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses) rakendamist (COM(2018) 857 final): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0857.

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, 1.6.2012, lk 1); KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiivi 2012/13/EL (milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet) rakendamise kohta (COM(2018) 858 final):

arutelul viibimise õiguse tugevdamist[10]; laste menetluslikke tagatisi[11] ning tasuta õigusabi[12].

Komisjon andis raamotsuse rakendamise kohta välja kolm aruannet[13]. Nõukogu avaldas 2008. aastal[14] õigustöötajate abistamiseks Euroopa vahistamismääruse tegemise käsiraamatu ja muutis seda 2010. aastal[15]. Komisjon ajakohastas käsiraamatut 2017. aastal[16]. 2006. aasta märtsist 2009. aasta aprillini tehti liikmesriikides raamotsuse praktilise kohaldamise suhtes vastastikune eksperdihinnang, milles komisjon osales vastastikuste hindamiste neljanda vooru raames vaatlejana[17]. Raamotsuse teatavate aspektide puhul tehakse praegu vastastikuste hindamiste üheksanda vooru raames uut vastastikust eksperdihinnangut, mille käigus analüüsitakse Euroopa vahistamismääruse valitud praktilisi ja töökorralduslikke aspekte[18].

---

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0858.

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta direktiiv 2013/48/EL, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega (ELT L 294, 6.11.2013, lk 1); KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta direktiivi (mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega) rakendamise kohta (COM(2019) 560 final): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0560.

[10] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikul arutelul (ELT L 65, 11.3.2016, lk 1).

[11] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/800, mis käsitleb kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate laste menetluslikke tagatisi (ELT L 132, 21.5.2016, lk 1).

[12] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1919, milles käsitletakse tasuta õigusabi andmist kahtlustatavatele ja süüdistatavatele kriminaalmenetluses ning isikutele, kelle üleandmist taotletakse Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses (ELT L 297, 4.11.2016, lk 1); parandus: ELT L 91, 5.4.2017, lk 40.

[13] KOMISJONI ARUANNE, mis põhineb nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta) artiklil 34 (muudetud versioon) (KOM(2006) 8 lõplik): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52006DC0008; KOMISJONI ARUANNE nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta) rakendamise kohta alates 2005. aastast (KOM(2007) 407 lõplik): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588746623870&uri=CELEX:52007DC0407, ning KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE Euroopa vahistamismäärust ja liikmesriikidevahelist üleandmiskorda käsitleva nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse rakendamise kohta (KOM(2011)175 lõplik): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588746744852&uri=CELEX:52011DC0175.

[14] Euroopa käsiraamat Euroopa vahistamismääruse tegemise kohta (lõplik versioon): https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8216-2008-REV-2/en/pdf.

[15] Euroopa käsiraamat Euroopa vahistamismääruse tegemise kohta (muudetud versioon): https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17195-2010-REV-1/en/pdf.

[16] Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat (ELT C 335, 6.10.2017, lk 1): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC1006(02)&from=DA.

[17] Vastastikuste hindamiste neljanda vooru põhjal tehtud hindamisaruannete järelmeetmed: Euroopa vahistamismääruse praktiline rakendamine ja asjassepuutuv liikmesriikidevaheline üleandmiskord; https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15815-2011-INIT/en/pdf.

[18] Vastastikuste hindamiste üheksas voor – hindamise ulatus ja vastused küsimustikule: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6333-2019-INIT/en/pdf.

27. veebruaril 2014. aastal võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni soovitustega komisjonile Euroopa vahistamismääruse läbivaatamise kohta[19], milles tegi eeskätt järgmised ettepanekud: eelnev proportsionaalsuse kontroll; vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslik alus, mis põhineb põhiõigustel; õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja nende kuritegude parem määratlemine, mille puhul tuleks kohaldada Euroopa vahistamismäärust. Oma vastuses Euroopa Parlamendile selgitas komisjon, miks ta ei pidanud raamotsuse eraldiseisvat läbivaatamist ega selle läbivaatamist koos muude vastastikuse tunnustamise vahendite läbivaatamisega asjakohaseks[20].

1. detsembril 2014, kui oli möödunud viieaastane üleminekuperiood, mis oli seotud endise kolmanda samba õigusaktidega kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolliga nr 36 (üleminekusätete kohta)[21], lõppesid Euroopa Kohtu teostatava kohtuliku kontrolli ja komisjoni jõustamisvolituste piirangud politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas. Sellest tulenevalt on raamotsuse tõlgendamise käigus Euroopa Kohtule esitatavate eelotsusetaotluste arv hakanud kiiresti kasvama – 2014. aastal oli neid kokku 12 ja 2020. aasta keskpaigaks on neid juba kogunenud enam kui 50.

1.2. Raamotsuse eesmärk ja põhielemendid

Raamotsus on asendanud traditsioonilise väljaandmissüsteemi lihtsama ja kiirema tagaotsitavate üleandmise mehhanismiga kriminaalmenetluse raames süüdistuse esitamise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täideviimise eesmärgil. See põhineb vastastikuse tunnustamise põhimõttel. Vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtuotsust tuleb vahistamismäärust täitvas liikmesriigis tunnustada ilma täiendavate formaalsusteta, välja arvatud juhul, kui on kohaldatav mõni täitmata jätmise alus.

Raamotsuse põhielemendid, mis eristavad seda väljaandmismenetlusest, on järgmised:

- Euroopa vahistamismäärus on teises liikmesriigis vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel täitmisele pööratav kohtuotsus;
- täitmata jätmise aluseid on vähe ja need on ammendavalt loetletud raamotsuses;
- topeltkaristatavust ei kontrollita raamotsuse artikli 2 lõikes 2 loetletud 32 süüteokategooria puhul, nagu need on vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktides määratletud ja kui need on karistatavad vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt 3 aastat;
- liikmesriigi oma kodanike üleandmine on üldreegel, millel on vaid üksikud erandid. Need erandid puudutavad vabadusekaotuslike karistuste täitmisele pööramist isiku päritoluliikmesriigis ja kehtivad ka elanike suhtes. Nende erandite peamine põhjus on soodustada tagaotsitavate sotsiaalset rehabilitatsiooni;

[19] Euroopa Parlamendi 27. veebruari 2014. aasta resolutsioon soovitustega komisjonile Euroopa vahistamismääruse läbivaatamise kohta (2013/2109(INL)) (ELT C 285, 29.8.2017, lk 135).
[20] Euroopa Parlamendi resolutsiooni (soovitustega komisjonile Euroopa vahistamismääruse läbivaatamise kohta) järelmeetmed (SP(2014) 447).
https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2013/2109(INL).
[21] ELT C 115, 9.5.2008, lk 322.

- Euroopa vahistamismääruse täitmist käsitleva otsuse tegemiseks ja tagaotsitava üleandmiseks on kehtestatud ranged tähtajad;
- selleks, et taotluste täitmine oleks lihtsam, kasutatakse nende esitamiseks Euroopa vahistamismääruse vormi.

1.3. Aruande eesmärk ja ulatus

Aruandes hinnatakse, kuidas on nõukogu raamotsusega 2009/299/JSK muudetud raamotsuse üle võtnud kõik 27 liikmesriiki, kelle suhtes see siduv on[22]. Hindamisel analüüsiti peamiselt riiklikke meetmeid, millega raamotsus on üle võetud ning millest on teatatud nõukogu peasekretariaadile ja komisjonile kooskõlas raamotsuse artikli 34 lõikega 2.

Enamik liikmesriike on pärast komisjoni viimase, 2011. aasta aruande[23] avaldamist muutnud oma siseriiklikke õigusakte, millega raamotsus on üle võetud. Seega võeti selle aruande koostamisel arvesse nii komisjoni eelnevate aruannete soovitusi kui ka vastastikuste hindamiste neljanda vooru soovitusi (nt seoses tehtud Euroopa vahistamismääruste proportsionaalsusega[24]) ülevõtmise kohta.

Sarnaselt komisjoni 2005. aasta esimese rakendusaruandega[25] sisaldab ka see aruanne raamotsuse sätete hindamist. Selles keskendutakse valitud sätetele, mis moodustavad raamotsuse põhisisu ja on olulised Euroopa vahistamismääruse sujuvaks toimimiseks. Eelkõige hõlmavad need sätted järgmist: pädevate õigusasutuste määramine, Euroopa vahistamismääruse määratlus ja rakendusala, tagaotsitava põhiõigused ja menetlusõigused, täitmata jätmise alused ja topeltkaristatavuse kontrollimine ning otsuse tegemise ja tagaotsitava üleandmise tähtajad.

2. ÜLDHINNANG

Selle aruande avaldamiskuupäeva seisuga olid kõik liikmesriigid teatanud raamotsuse ülevõtmisest[26].

Üldhinnangu põhjal on raamotsust rakendatud paljudes liikmesriikides üsna rahuldaval tasemel. Siiski ilmnesid riiklike rakendusmeetmete hindamise käigus mõnes liikmesriigis

---

[22] Raamotsus on siduv kõigi 27 liikmesriigi, sealhulgas Taani ja Iirimaa, suhtes. Aruanne hõlmab ka Ühendkuningriiki, kelle suhtes on raamotsus siduv üleminekuperioodi lõpuni, s.o 31. detsembrini 2020.

[23] KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE Euroopa vahistamismäärust ja liikmesriikidevahelist üleandmiskorda käsitleva nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse rakendamise kohta (KOM(2011)175 lõplik): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588746744852&uri=CELEX:52011DC0175.

[24] Liikmesriikide esitatud statistika põhjal võib mõnes liikmesriigis täheldada tehtud Euroopa vahistamismääruste arvu vähenemist. https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-en.do.

[25] KOMISJONI ARUANNE, mis põhineb nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta) artiklil 34 (muudetud versioon) (KOM(2006) 8 lõplik): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52006DC0008.

[26] Raamotsuse artikli 34 lõike 1 kohaselt pidid liikmesriigid raamotsuse oma siseriiklikku õigusesse üle võtma 31. detsembriks 2003. ELiga hiljem (2004., 2007. ja 2013. aastal) ühinenud liikmesriikide puhul oli kohaldatav ülevõtmise tähtpäev nende riikide ühinemiskuupäev. Ülevõtmise tähtpäeva järgisid üle poole liikmesriikidest.

teatavad nõuetele vastavuse probleemid. Kui vastavaid puudusi ei kõrvaldata, vähendavad need Euroopa vahistamismääruse tõhusust. Seega võtab komisjon kõik asjakohased meetmed, et tagada vastavus raamotsusele kogu ELis, ja algatab vajaduse korral rikkumismenetlused vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 258.

Pärast viimase rakendusaruande avaldamist on komisjon korraldanud liikmesriikidega viis ekspertide kohtumist, et toetada liikmesriike raamotsuse praktilisel kohaldamisel[27].

2020. aasta märtsis moodustati Euroopa vahistamismääruse koordineerimisrühm. Euroopa vahistamismääruse koordineerimisrühma eesmärk on tõhustada kiiret teabevahetust ja koostööd raamotsuse kohaldamisse kaasatud erinevate osaliste, s.t liikmesriikide õigustöötajate ja poliitikakujundajate, Eurojusti, Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku, nõukogu peasekretariaadi ja komisjoni, vahel. Teabevahetus koordineerimisrühmas peaks tooma kaasa raamotsuse ühtsema rakendamise.

3. KONKREETSED HINNATAVAD TEEMAD

3.1. Pädevad õigusasutused ja keskasutused (artiklid 6 ja 7)

Kooskõlas artikliga 6 on kõik liikmesriigid teatanud nõukogu peasekretariaadile, millised õigusasutused on pädevad tegema ja täitma Euroopa vahistamismäärust. Üldiselt on need liikmesriikide õigusasutused, millel on pädevus kriminaalasjade uurimiseks ja menetlemiseks.

3.1.1. *Vahistamismääruse teinud õigusasutused (artikli 6 lõige 1)*

Euroopa Liidu Kohus sedastas, et raamotsuse artikli 6 lõikes 1 sisalduv termin „õigusasutus“ ei viita mitte ainult liikmesriigi kohtunikele või kohtutele, vaid see hõlmab laiema tõlgenduse põhjal ka ametiasutusi, mis osalevad asjaomases liikmesriigis kriminaalõiguse raames õigusemõistmises. Seega kvalifitseeruvad vahistamismääruse teinud õigusasutusteks ka prokuratuurid, kui puudub oht, et Euroopa vahistamismääruse tegemist puudutava otsuse raames saavad nad otseselt või kaudselt selliselt täitevvõimult nagu justiitsministeerium individuaalseid korraldusi või juhiseid[28]. Peale selle selgitas Euroopa Kohus, et terminit „õigusasutus“ ei saa tõlgendada nii, et see hõlmaks liikmesriigi politseiteenistust[29] või täitevvõimuorganit nagu justiitsministeerium[30].

Arvestades võimalusega, et täitevvõim annab prokuröridele juhiseid,[31] on mõni liikmesriik viimasel ajal määranud pädevateks vahistamismääruse teinud õigusasutusteks

[27] 1. aprillil 2014, 20. novembril 2014, 7. juulil 2016, 17. oktoobril 2017 ja 7. mail 2019.
[28] Vt Euroopa Kohtu 27. mai 2019. aasta otsused kohtuasjades C-508/18 ja C-82/19 PPU: *OG* ja *PI*, ECLI:EU:C:2019:456, ning kohtuasjas C-509/18: *PF*, ECLI:EU:C:2019:457; Euroopa Kohtu 12. detsembri 2019. aasta otsused kohtuasjades C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU: *JR* ja *YC*, ECLI:EU:C:2019:1077, kohtuasjas C-625/19 PPU: *XD*, ECLI:EU:C:2019:1078, ning kohtuasjas C-627/19 PPU: *ZB*, ECLI:EU:C:2019:1079.
[29] Vt Euroopa Kohtu 10. novembri 2016. aasta otsus kohtuasjas C-452/16 PPU: *Poltorak*, ECLI:EU:C:2016:858.
[30] Vt Euroopa Kohtu 10. novembri 2016. aasta otsus kohtuasjas C-477/16 PPU: *Kovalkovas*, ECLI:EU:C:2016:861.
[31] 2019. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/justice_scoreboard_2019_en.pdf, lk 51–52.

kohtud või kohtunikud, et täita otsust liidetud kohtuasjades C-508/18: OG, ja C-82/19 PPU: PI,[32] ning otsust kohtuasjas C-509/18: PF[33].

Praegu on üksnes kohtud või kohtunikud pädevad tegema Euroopa vahistamismäärust pooltes liikmesriikides. Mõnes liikmesriigis on Euroopa vahistamismääruse tegemine täielikult prokuratuuri pädevuses. Mitu liikmesriiki on määranud vahistamismäärust tegevaks asutuseks nii kohtud kui ka prokuratuurid. Peale selle on mõni nimetatud liikmesriikidest määranud selleks olenevalt kriminaalmenetluse etapist (nt enne ja pärast süüdistusakti esitamist või kohtueelne ja kohtuprotsessi etapp) või Euroopa vahistamismääruse eesmärgist (kohtu alla andmine või karistuse täideviimine) erinevad asutused. Ühes liikmesriigis kiidab prokuratuuri ettepaneku Euroopa vahistamismääruse tegemiseks heaks kohus[34]. Üks liikmesriik määras pädevateks asutusteks prokuratuuri ning vanglate ja kriminaalhoolduse eest vastutava ameti. Väike arv liikmesriike määras ühe konkreetse asutuse (nt prokuratuuri).

3.1.2. *Vahistamismäärust täitvad õigusasutused (artikli 6 lõige 2)*

Pädevateks vahistamismäärust täitvateks asutusteks on enamik liikmesriike määranud kohtud (nt apellatsioonikohtud, piirkondlikud kohtud, ülemkohtud) või kohtunikud. Näiteks määras üks liikmesriik alaealisi käsitlevate Euroopa vahistamismääruste puhul selliseks asutuseks alaealiste erikohtuniku; teine liikmesriik määras aga kaks erinevat organit olenevalt sellest, kas isik nõustub üleandmisega või mitte. Mõni üksik liikmesriik on määranud täitvaks asutuseks prokuratuuri. Väike arv liikmesriike on määranud nii kohtud kui ka prokuratuurid. Paar liikmesriiki on määranud aga ühe konkreetse asutuse (nt prokuratuuri või kõrge kohtu).

3.1.3. *Keskasutused (artikkel 7)*

Artikliga 7 on ette nähtud, et liikmesriigid võivad määrata pädevaid õigusasutusi Euroopa vahistamismääruste edastamise ja vastuvõtmise haldamisel ning muu ametliku kirjavahetuse korraldamisel abistama ühe või mitu keskasutust.

Suur osa liikmesriike on määranud keskasutuse kooskõlas artikli 7 lõikega 1. Enamikel juhtudel on see justiitsministeerium. Väike arv liikmesriike on määranud mitu keskasutust (nt kolm keskasutust: peale justiitsministeeriumi ka peaprokuröri ja politseipresiidiumi või föderaalse siseministeeriumi ja föderaalse kriminaalpolitseiameti).

Mõni liikmesriik andis lisavolitused määratud keskasutus(t)ele, kellel ei olnud artikli 7 lõike 2 kohaseid volitusi (nt keskasutused vastutavad saabuvate Euroopa vahistamismääruste eelneva kinnitamise eest või keskasutus võib teatavates tingimustes üleandmise määruse täitmist edasi lükata).

3.2. Kasutatavad keeled (artikli 8 lõige 2)

Artikli 8 lõike 2 kohaselt peab vahistamismääruse teinud pädev asutus tõlkima Euroopa vahistamismääruse vahistamismäärust täitva liikmesriigi ametlikku keelde (ametlikesse

[32] Vt Euroopa Kohtu 27. mai 2019. aasta otsus kohtuasjades C-508/18 ja C-82/19 PPU: *OG* ja *PI*, ECLI:EU:C:2019:456.
[33] Vt Euroopa Kohtu 27. mai 2019. aasta otsus kohtuasjas C-509/18: *PF*, ECLI:EU:C:2019:457.
[34] Vt Euroopa Kohtu 9. oktoobri 2019. aasta otsus kohtuasjas C-489/19 PPU: *NJ*, ECLI:EU:C:2019:849.

keeltesse). Liikmesriigid võivad deklareerida, et nad aktsepteerivad tõlget ühte või mitmesse ELi ametlikest keeltest.

Enam kui pool liikmesriikidest andsid hoiule deklaratsiooni selle kohta, et nad aktsepteerivad Euroopa vahistamismäärusi nende endi keelest erinevates ametlikes keeltes (üldjuhul inglise keeles)[35]. Väike hulk liikmesriike seadsid deklaratsiooni tingimuseks selle, et teised liikmesriigid võtavad samasuguse vastastikuse kohustuse. Mõni liikmesriik on kehtestanud kasutatavate keelte puhul sooduskorra Euroopa vahistamismääruste puhul, mis saabuvad teatavatest naaberliikmesriikidest.

3.3. Euroopa vahistamismääruse määratlus ning kohustus austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid (artikkel 1)

3.3.1. *Määratlus (artikli 1 lõige 1)*

Kõik liikmesriigid on võtnud üle raamotsuse artikli 1 lõike 1, milles on Euroopa vahistamismäärus määratletud kui liikmesriigi väljaantud kohtuotsus[36], et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

Valdav osa liikmesriike viitavad Euroopa vahistamismäärusele sõnaselgelt kui kohtuotsusele ning peaaegu kõik liikmesriigid on konkreetselt sätestanud, et Euroopa vahistamismäärust peab kohaldama kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks. Siiski on paar liikmesriiki kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse puhul kaldunud raamotsusest kõrvale ning on kohaldanud seoses kohtu alla andmisega kitsamat lähenemisviisi, nõudes, et Euroopa vahistamismäärus oleks „valmis kohtulikuks aruteluks“[37]. Kõik liikmesriigid on viidanud „vabadusekaotusele“. Siiski on väike arv liikmesriike jätnud lisamata sõnaselge viite „vabadust piiravale julgeolekumeetmele“.

3.3.2. *Kohustus austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid (artikli 1 lõige 3 ning põhjendused 10, 12 ja 13)*

Artikli 1 lõikes 3 on sätestatud, et raamotsus ei tohi mõjutada kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud Euroopa Liidu lepingu artiklis 6[38]. Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 on viidatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartale[39], Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile[40] ja liikmesriikide ühistele põhiseaduslikele tavadele.

---

[35] Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat (ELT C 335, 6.10.2017, lk 1): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC1006(02)&from=DA, lk 74–75.

[36] Vt Euroopa Kohtu 10. novembri 2016. aasta otsused kohtuasjades C-452/16 PPU: *Poltorak*, ECLI:EU:C:2016:858; C-477/16 PPU: *Kovalkovas*, ECLI:EU:C:2016:861, ning Euroopa Kohtu 9. oktoobri 2019. aasta otsus kohtuasjas C-489/19 PPU: *NJ*, ECLI:EU:C:2019:849.

[37] Valmisolek kohtulikuks aruteluks tähendab, et isiku süüdistamiseks süüteos ja tema kohtu alla andmiseks on tehtud otsus.

[38] ELT C 326, 26.10.2012, lk 13.

[39] ELT C 326, 26.10.2012, lk 391.

[40] 4. novembri 1950. aasta inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (ETS nr 005).

Põhjenduses 10 on märgitud, et Euroopa vahistamismääruse toimimine põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel. Selle kohaldamise võib peatada ainult siis, kui üks liikmesriik on raskelt ja jätkuvalt rikkunud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2[41] sätestatud põhimõtteid ja kui rikkumise on Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõike 2[42] alusel kindlaks teinud Euroopa Ülemkogu ja sellel on Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõikes 3[43] sätestatud tagajärjed[44].

Põhjenduses 12 on sätestatud, et raamotsust ei tõlgendata keeluna ära öelda isiku üleandmisest, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, kui on objektiivselt alust arvata, et nimetatud vahistamismäärus on tehtud isiku kohtu alla andmiseks või karistamiseks kõnealuse isiku soo, rassi, usu, etnilise kuuluvuse, kodakondsuse, keele, poliitiliste vaadete või seksuaalse sättumuse alusel või et see kahjustaks selle isiku olukorda mis tahes eeltoodud põhjusel. Samuti on põhjenduses 12 märgitud, et raamotsusega ei takistata liikmesriigil kohaldamast oma põhiseaduse norme seoses õiglase menetluse, ühinemisvabaduse, ajakirjandusvabaduse ja sõnavabadusega muudes meediakanalites.

Põhjendus 13 on seotud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 4 ja artikli 19 lõikega 2 ning selles on märgitud, et ühtki isikut ei tohi tagasi saata, välja saata ega välja anda riigile, kus on suur oht, et see isik võidakse surma mõista, teda võidakse piinata või kohelda või karistada muul ebainimlikul või alandaval moel[45].

Need sätted kehtivad liikmesriikidele nii vahistamismäärust tegeva kui ka vahistamismäärust täitva liikmesriigina tegutsedes[46].

Valdav osa liikmesriikidest on sõnaselgelt võtnud üle kohustuse austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid – mõni on teinud seda üldsõnaliselt ja mõni konkreetse viite kaudu põhjendustes 12 ja 13 nimetatud õigustele. Näiteks osutab mõni siseriiklikku õigusesse ülevõetud säte üldiselt inimõigusi ja põhivabadusi käsitlevatele lepingutele[47] ja/või Euroopa Liidu lepingu artiklile 6. Väike arv liikmesriike võttis raamotsuse artikli 3 lõike 1 üle seeläbi, et viitas üksnes Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile ning jättis välja viite Euroopa Liidu põhiõiguste hartale.

Mõni liikmesriik osutab ka riigi põhiseadusele. Siiski võib riigi põhiseadusele viitamine minna kaugemale raamotsuse artikli 1 lõikest 3, seda eelkõige põhjusel, et Euroopa Liidu

[41] Enne Euroopa Liidu lepingu muutmist: artikli 6 lõige 1.
[42] Enne Euroopa Liidu lepingu muutmist: artikli 7 lõige 1.
[43] Enne Euroopa Liidu lepingu muutmist: artikli 7 lõige 2.
[44] Vt Euroopa Kohtu 25. juuli 2018. aasta otsus kohtuasjas C-216/18 PPU: *LM*, ECLI:EU:C:2018:586.
[45] Vt Euroopa Kohtu 5. aprilli 2016. aasta otsus kohtuasjades C-404/15 ja C-659/15 PPU: *Aranyosi ja Căldăraru*, ECLI:EU:C:2016:198, punkt 104; Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta otsus C-182/15: *Petruhhin*, ECLI:EU:C:2016:630, punkt 60; Euroopa Kohtu 6. septembri 2017. aasta määrus kohtuasjas C-473/15: *Schotthöfer & Steiner* vs. *Adelsmayr*, ECLI:EU:C:2017:633, punkt 27; Euroopa Kohtu 25. juuli 2018. aasta otsus kohtuasjas C-220/18 PPU: *ML*, ECLI:EU:C:2018:589; Euroopa Kohtu 15. oktoobri 2019. aasta otsus kohtuasjas C-128/18: *Dorobantu*, ECLI:EU:C:2019:857, ning Euroopa Kohtu 2. aprilli 2020. aasta otsus kohtuasjas C-897/19 PPU: *IN*, ECLI:EU:C:2020:262, punktid 63–68.
[46] Vt Euroopa Kohtu 29. jaanuari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-396/11: *Radu*, ECLI:EU:C:2013:39, punktid 39–43; Euroopa Kohtu 16. juuli 2015. aasta otsus kohtuasjas C-237/15 PPU: *Lanigan*, ECLI:EU:C:2015:474, punktid 53 ja 54, ning Euroopa Kohtu 6. detsembri 2018. aasta otsus kohtuasjas C-551/18 PPU: *IK*, ECLI:EU:C:2018:991, punktid 66 ja 67.
[47] Nt Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon; 10. detsembri 1984. aasta piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastane konventsioon; 16. detsembri 1966. aasta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt; 28. juuli 1951. aasta pagulasseisundi konventsioon.

lepingu artikkel 6 viitab üksnes nendele põhiseaduslikele põhimõtetele, mis on liikmesriikidel ühised. Euroopa Kohtu kohtupraktika alusel ei saa liikmesriigid nõuda teiselt liikmesriigilt põhiõiguste riigisisest kaitset kõrgemal tasemel, kui on tagatud liidu õigusega[48].

Peale selle pole väike arv liikmesriike rakendussätetes sõnaselgelt viidanud põhiõigustele ja õiguse üldpõhimõtetele, sest nende põhiseadus kohustab neid põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid austama.

Hoolimata asjakohase sätte puudumisest raamotsuses on enamik liikmesriike sõnaselgelt sätestanud täitmata jätmise kohustusliku aluse, mis põhineb inimõiguste rikkumisel või mis tuleneb viitest põhjendustes 12 ja 13 märgitud õiguste rikkumisele (nt rassi, kodakondsuse, usu või poliitiliste vaadete alusel).

3.4. Euroopa vahistamismääruse tegemine (artikli 2 lõige 1 ja artikli 8 lõige 1)

3.4.1. *Euroopa vahistamismääruse tegemise rakendusala ja tingimused (artikli 2 lõige 1)*

Euroopa vahistamismääruse võib teha tegude eest, mida vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatakse vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt 12 kuud, või kui karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme kohta on otsus tehtud, peab see olema vähemalt nelja kuu pikkune.

Selle sätte on nõuetekohaselt üle võtnud enamik liikmesriike. Siiski ei ole väike arv liikmesriike sõnaselgelt sätestanud vahistamismäärust tegevate pädevate õigusasutuste kaalutlusõigust uurida, kas Euroopa vahistamismääruse tegemine on iga juhtumi konkreetsete asjaolude põhjal proportsionaalne[49].

Mõni liikmesriik on sätestanud nende õigusasutuste tehtavate Euroopa vahistamismääruste proportsionaalsuse[50] käsitlemiseks kitsama rakendusala (näiteks pikemate karistusaegade kehtestamine, nõue, et nelja kuu pikkune karistusaeg tuleb ikkagi ära kanda või et Euroopa vahistamismäärus peab teenima õigusemõistmise huve).

Raamotsuses ei käsitleta isikute üleandmist süütegude puhul, mis on karistatavad artikli 2 lõikes 1 sätestatud alampiirist madalama karistusmääraga ja mis on seotud põhisüüteoga, mille eest määratav karistus vastab sellele alampiirile[51]. Praktikas on mõni liikmesriik otsustanud lubada üleandmist ka sellistel juhtudel, teised aga mitte[52].

---

[48] Vt Euroopa Kohtu 26. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-399/11: *Melloni*, ECLI:EU:C:2013:107, punkt 63, ning Euroopa Kohtu 15. oktoobri 2019. aasta otsus kohtuasjas C-128/18: *Dorobantu*, ECLI:EU:C:2019:857, punkt 79.

[49] Vt Euroopa Kohtu 27. mai 2019. aasta otsus kohtuasjades C-508/18 ja C-82/19 PPU: *OG ja PI*, ECLI:EU:C:2019:456, punktid 71 ja 75.

[50] KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse rakendamise kohta, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0175&from=EN, lk 7–8.

[51] 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioon (ETS nr 024) sisaldab sätet kõrvalsüütegude kohta.

[52] Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise käsiraamat (ELT C 335, 6.10.2017, lk 1): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017XC1006(02)&from=DA, lk 82.

Peale selle on mõni liikmesriik sõnaselgelt kohandanud rakendusala kooskõlas nõukogu raamotsusega 2009/829/JSK järelevalvemeetmete rakendamise otsuste kui kohtueelse kinnipidamisega seotud alternatiivse võimaluse kohta[53] selliselt, et Euroopa vahistamismääruse võib järelevalvemeetme rikkumise korral teha ka siis, kui 12 kuu pikkuse karistusaja tingimus ei ole täidetud.

3.4.2. *Euroopa vahistamismääruse sisu suhtes kehtestatud nõuded ja kohtuliku kaitse esimene tasand (artikli 8 lõige 1)*

Raamotsuse artikli 8 lõikes 1 on sätestatud nõuded, mis on kehtestatud Euroopa vahistamismääruse sisu suhtes[54]. See hõlmab eelkõige järgmist:

- tõendid täidetava kohtuotsuse[55] (näiteks siseriikliku vahistamismääruse) kohta, mis peab olema Euroopa vahistamismäärusest eraldi vormistatud, et tagada kohtuliku kaitse esimene tasand[56];
- süüteo olemus ja õiguslik kvalifikatsioon;
- süüteo toimepaneku tehiolude kirjeldus, sealhulgas aeg, koht ja tagaotsitava isiku kuriteos osalemise laad, ning määratud karistus[57].

Peaaegu kõik liikmesriigid on raamotsuse artikli 8 lõike 1 üle võtnud täielikult ja nõuetekohaselt, kusjuures võrdlemisi suur arv liikmesriike on artikli 8 lõike 1 üle võtnud sõnasõnaliselt. Üks liikmesriik on sätestanud, et Euroopa vahistamismäärusele tuleb lisada täiendavad dokumendid (nt koopia kohaldatavatest sätetest, aruanne asjaolude kohta, millel Euroopa vahistamismäärus põhineb, teave tõendiallikate kohta).

3.5. Vahistamismääruse teinud õigusasutuse ja vahistamismäärust täitva õigusasutuse otsekontaktid (artikli 10 lõige 5 ja artikli 15 lõige 2)

Artikli 10 lõikes 5 on sätestatud, et kõik raskused, mis on seotud Euroopa vahistamismääruse täitmiseks vajalike mis tahes dokumentide edastamise või autentsusega, lahendatakse asjaomaste õigusasutuste otsekontaktide teel või, kui see on kohane, liikmesriikide keskasutuste kaasamisega (vt 3.1). Rohkem kui pool liikmesriikidest on artikli 10 lõike 5 õigesti üle võtnud. Mõne liikmesriigi puhul ei olnud aga asjakohaseid sätteid võimalik tuvastada ning väikses arvus liikmesriikides on need üle võetud üksnes osaliselt (nt käsitledes sõnaselgelt üksnes autentsust, aga mitte edastamisega seonduvat).

---

[53] Nõukogu 23. oktoobri 2009. aasta raamotsus 2009/829/JSK Euroopa Liidu liikmesriikides vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta järelevalvemeetmete rakendamise otsuste kui kohtueelse kinnipidamisega seotud alternatiivse võimaluse suhtes (ELT L 294, 11.11.2009, lk 20).

[54] Vt Euroopa Kohtu 1. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-388/08 PPU: *Leymann ja Pustovarov*, ECLI:EU:C:2008:669, punktid 52 ja 53, ning Euroopa Kohtu 23. jaanuari 2018. aasta otsus kohtuasjas C-367/16: *Piotrowski*, EU:C:2018:27, punktid 57–59.

[55] Vt Euroopa Kohtu 1. juuni 2016. aasta otsus kohtuasjas C-241/15: *Bob-Dogi*, ECLI:EU:C:2016:385, punktid 54 ja 58, ning Euroopa Kohtu 10. novembri 2016. aasta otsus kohtuasjas C-453/16 PPU: *Özçelik*, ECLI:EU:C:2016:860, punktid 33–37.

[56] Vt Euroopa Kohtu 1. juuni 2016. aasta otsus kohtuasjas C-241/15: *Bob-Dogi*, ECLI:EU:C:2016:385, punktid 55 ja 56; Euroopa Kohtu 27. mai 2019. aasta otsus kohtuasjades C-508/18 ja C-82/19 PPU: *OG* ja *PI*, ECLI:EU:C:2019:456, punktid 66 ja 67, ning Euroopa Kohtu 27. mai 2019. aasta otsus kohtuasjas C-509/18: *PF*, ECLI:EU:C:2019:457, punktid 44 and 45.

[57] Vt Euroopa Kohtu 1. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-388/08 PPU: *Leymann ja Pustovarov*, ECLI:EU:C:2008:669, punkt 52; Euroopa Kohtu 6. detsembri 2018. aasta otsus kohtuasjas C-551/18 PPU: *IK*, ECLI:EU:C:2018:991, ning Euroopa Kohtu 3. märtsi 2020. aasta otsus kohtuasjas C-717/18 PPU: *X*, ECLI:EU:C:2020:142, punkt 37.

Artikli 15 lõikes 2 on sätestatud, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi edastatud teabest ei piisa üleandmisotsuse tegemiseks, küsib ta vajalikku lisateavet, mis tuleb kiiresti saata[58]. See on eelkõige seotud raamotsuse artiklitega 3–5 (täitmata jätmise alused, vt 3.8, ja tagatised, vt 3.9) ning artikliga 8 (sisu, vt 3.4.2)[59]. Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib selle teabe saamiseks kehtestada tähtaja, võttes arvesse vajadust järgida artiklis 17 kehtestatud tähtaegu (vt 3.13). Suur osa liikmesriike on selle sätte oma õigusesse nõuetekohaselt üle võtnud. Mõni liikmesriik ei viita sõnaselgelt kiireloomulisusele, kuid täpsustab, et tähtajad tuleb kindlaks määrata. Üks liikmesriik on selle sätte üle võtnud, kuid selle kohaldamine ei ole kohustuslik. Kahes liikmesriigis ei olnud aga võimalik asjakohaseid sätteid tuvastada.

3.6. Euroopa vahistamismääruse täitmine (artikli 1 lõige 2)

Vahistamismäärust täitvatel õigusasutustel on üldine kohustus täita Euroopa vahistamismäärust vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt raamotsuse sätetele (artikli 1 lõige 2)[60].

Vähem kui pool liikmesriikidest on sätestanud oma õigusaktides sõnaselge viite vastastikuse tunnustamise põhimõttele. Kaks liikmesriiki on osutanud nimetatud põhimõttele pehmes õiguses. Mõni liikmesriik on selle asemel viidanud vastastikuse õigusabi põhimõttele. Teistes liikmesriikides ei olnud aga võimalik konkreetseid ülevõtmissätteid tuvastada. Kui raamotsuse ülevõtmise riiklikes õigusaktides ei ole vastastikuse tunnustamise põhimõtet sõnaselgelt nimetatud, võib see tuleneda ülevõtvate õigusaktide struktuurist. Ent täitmata jätmise aluste ülevõtmine osutab eelkõige sellele, et paljudes liikmesriikides ei järgita vastastikuse tunnustamise põhimõtet täies ulatuses (vt 3.8).

3.7. Topeltkaristatavus (artikli 2 lõiked 2 ja 4)

3.7.1. *32 süütegu, mille korral tuleb isik üle anda topeltkaristatavust kontrollimata (artikli 2 lõige 2)*

Artikli 2 lõike 2 kohaselt toimub isiku üleandmine topeltkaristatavust kontrollimata 32 kuriteokategooria puhul, nagu need on vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktides määratletud ja kui need on vahistamismääruse teinud liikmesriigis

[58] Vt Euroopa Kohtu 5. aprilli 2016. aasta otsus kohtuasjades C-404/15 ja C-659/15 PPU: *Aranyosi ja Căldăraru*, ECLI:EU:C:2016:198, punktid 95 ja 96; Euroopa Kohtu 1. juuni 2016. aasta otsus kohtuasjas C-241/15: *Bob-Dogi*, ECLI:EU:C:2016:385, punkt 65; Euroopa Kohtu 23. jaanuari 2018. aasta otsus kohtuasjas C-367/16: *Piotrowski*, EU:C:2018:27, punktid 60 ja 61; Euroopa Kohtu 25. juuli 2018. aasta otsus kohtuasjas C-220/18 PPU: *ML*, ECLI:EU:C:2018:589, punkt 63, ning Euroopa Kohtu 15. oktoobri 2019. aasta otsus kohtuasjas C-128/18: *Dorobantu*, ECLI:EU:C:2019:857, punkt 67.

[59] Vt Euroopa Kohtu 22. detsembri 2017. aasta otsus kohtuasjas C-571/17 PPU: *Ardic*, ECLI:EU:C:2017:1026, punkt 91.

[60] Vt Euroopa Kohtu 26. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-399/11: *Melloni*, ECLI:EU:C:2013:107, punkt 36; Euroopa Kohtu 30. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas C-168/13: *Jeremy F*, ECLI:EU:C:2013:358, punkt 34, ja Euroopa Kohtu 5. aprilli 2016. aasta otsus kohtuasjades C-404/15 ja C-659/15 PPU: *Aranyosi ja Căldăraru*, punkt 79.

karistatavad vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat[61].

Mõni nimetatud 32 süüteokategooriast on ELi tasandil teataval määral ühtlustatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 alusel[62].

Enamik liikmesriike on artikli 2 lõike 2 sõnasõnaliselt üle võtnud. Mõni liikmesriik on lisanud oma riiklikkesse õigusaktidesse otseviite artikli 2 lõikele 2. Kaks liikmesriiki on aga kehtestanud olulised muudatused, mis mõjutavad loetletud 32 süütegu (nt kitsendades teatud kategooriate rakendusala või jättes mõne kategooria üle võtmata). Peale selle on paar liikmesriiki sätestanud, et nende endi kodanikke puudutavate juhtumite korral tuleb topeltkaristatavust kontrollida. Üks liikmesriik on sätestanud, et vahistamismäärust täitva liikmesriigina tegutsedes ei tohiks vähemalt kolme aasta pikkuse karistusaja kaalumisel raskendavaid asjaolusid arvesse võtta.

3.7.2. *Topeltkaristatavuse kontrollimine (artikli 2 lõige 4)*

Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib kontrollida topeltkaristatavust nimetatud 32 süüteo hulka mittekuuluvate süütegude puhul või selliste süütegude puhul, mis kuuluvad nimetatud süütegude hulka, kuid mille korral ei ole kolme aasta pikkuse karistusaja tingimus täidetud[63]. Niisiis võib üleandmise suhtes kohaldada tingimust, et teod, mille suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, on vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusaktide alusel süüteod selle koosseisu tunnustest või kirjeldusviisist olenemata[64] (artikli 2 lõige 4). Kõik liikmesriigid on raamotsuse artikli 2 lõike 4 üle võtnud. Mõnes üksikus liikmesriigis ei olnud võimalik tuvastada sätteid, mis olid seotud topeltkaristatavuse puudumise kui täitmata jätmise alusega (vt 3.8.2).

Enamik liikmesriike ei ole ülevõtmise sätetes sõnaselgelt märkinud, et asjakohase süüteo korral tuleb topeltkaristatavust vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusaktide alusel kontrollida „selle koosseisu tunnustest või kirjeldusviisist olenemata“.

Peale selle on väike arv liikmesriike kehtestanud lisatingimused (nt nõudes, et selline süütegu, mille puhul topeltkaristatavust kontrollitakse, peab nii vahistamismääruse teinud kui ka vahistamismäärust täitvas liikmesriigis olema karistatav 12 kuu pikkuse vabadusekaotusega[65], nõudes süüteo liigitamist väärteoks või esimese astme kuriteoks vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusaktide alusel, välistades vähemalt 12 kuu pikkuse karistusaja kaalumisel raskendavad asjaolud või kehtestades Euroopa

[61] Vt Euroopa Kohtu 3. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas C-303/05: *Advocaten voor de Wereld*, ECLI:EU:C:2007:261, punktid 48–60, ja Euroopa Kohtu 3. märtsi 2020. aasta otsus kohtuasjas C-717/18: *X*, ECLI:EU:C:2020:142, punktid 36–39.

[62] Näiteks: **finantskuritegevus**: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/62/EL, milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2000/383/JSK (ELT L 151, 21.5.2014, lk 1); **terrorism**: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/541 terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK (ELT L 88, 31.3.2017, lk 6); **küberkuritegevus**: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. augusti 2013. aasta direktiiv 2013/40/EL, milles käsitletakse infosüsteemide vastu suunatud ründeid ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2005/222/JSK (ELT L 218, 14.8.2013, lk 8), ning **inimkaubandus**: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK (ELT L 101, 15.4.2011, lk 1).

[63] Vt Euroopa Kohtu 3. märtsi 2020. aasta otsus kohtuasjas C-717/18: *X*, ECLI:EU:C:2020:142, punkt 42.

[64] Vt Euroopa Kohtu 11. jaanuari 2017. aasta otsus kohtuasjas C-289/15: *Grundza*, ECLI:EU:C:2017:4, punktid 35, 38 ja 49.

[65] Vt Euroopa Kohtu 25. septembri 2015. aasta määrus kohtuasjas C-463/15: *A*, ECLI:EU:C:2015:634.

vahistamismääruse täitmiseks nõude, et nelja kuu pikkune karistusaeg tuleb ikkagi ära kanda).

3.8. Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise (täitmisest keeldumise) alused (artiklid 3, 4 ja 4a)

Euroopa vahistamismääruse täitmise üldist kohustust (mis on sätestatud artikli 1 lõikes 2) piiravad Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud ja vabatahtlikud alused (raamotsuse artiklid 3, 4 ja 4a). Need alused on ammendavad[66]. Täitmata jätmise vabatahtlike aluste puhul võib täitev õigusasutus tugineda ainult nendele alustele, mis on võetud üle tema liikmesriigi siseriiklikku õigusesse[67]. Peale selle on Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt[68].

Siiski selgus hindamise tulemusel, et üle poole liikmesriikidest on sätestanud täitmata jätmise täiendavad alused (nt tuginedes põhiõigustele (vt 3.3.2), poliitilistele süütegudele, proportsionaalsuse põhimõttele, vahistamismäärust täitvates liikmesriikides kehtivatele täiendavatele karistusmääradele (vt 3.7.2), kohtuistungiks valmisoleku nõudele (vt 3.3.1) või süüd käsitlevatele tõenditele tagaotsitava mittenõustumise korral, julgeolekut või avalikku korda ähvardavale ohule või muudele vahistamismäärust täitva liikmesriigi olulistele huvidele).

Peale selle on mõni liikmesriik sätestanud oma kodanike puhul lisanõuded ja piirangud (nt oma kodanike topeltkaristatavuse kontrollimine).

3.8.1. *Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud alused*

Kui mõni kolmest täitmata jätmise kohustuslikust alusest on kohaldatav, peab vahistamismäärust täitev õigusasutus Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduma (artikkel 3).

- **Amnestia (artikli 3 lõige 1)**

Täitmisest tuleb keelduda, kui Euroopa vahistamismääruse aluseks oleva süüteo puhul on vahistamismäärust täitvas liikmesriigis antud amnestia. Lisaks on nõutav, et vahistamismäärust täitev liikmesriik oli pädev uurima süütegu oma siseriikliku kriminaalõiguse alusel. Peaaegu kõik liikmesriigid on artikli 3 lõike 1 üle võtnud. Ühes liikmesriigis ei olnud asjakohast sätet võimalik tuvastada. Väike arv liikmesriike on amnestia asemel viidanud armuandmisele või mõlemale.

- ***Ne bis in idem* (artikli 3 lõige 2)**

Täitmisest tuleb keelduda, kui vahistamismäärust täitev õigusasutus teab, et tagaotsitava suhtes on samade tegude eest teises liikmesriigis langetatud lõplik kohtuotsus[69] (nõue

[66] Vt Euroopa Kohtu 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-123/08*: Wolzenburg*, ECLI:EU:C:2009:616, punkt 57, ning Euroopa Kohtu 5. aprilli 2016. aasta otsus kohtuasjades C-404/15 ja C-659/15 PPU: *Aranyosi ja Căldăraru*, ECLI:EU:C:2016:198, punkt 80.

[67] Vt Euroopa Kohtu 29. juuni 2017. aasta otsus kohtuasjas C-579/15: *Popławski*, ECLI:EU:C:2017:503, punkt 21.

[68] Vt Euroopa Kohtu 29. juuni 2017. aasta otsus kohtuasjas C-579/15: *Popławski*, ECLI:EU:C:2017:503, punkt 19, ning Euroopa Kohtu 10. augusti 2017. aasta otsus kohtuasjas C-270/17 PPU: *Tupikas*, ECLI:EU:C:2017:628, punkt 50.

[69] Vt Euroopa Kohtu 11. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-187/01: *Gözütok ja Brügge*, ECLI:EU:C:2003:87; Euroopa Kohtu 10. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-469/03: *Miraglia*,

idem[70] ELi õiguse autonoomse mõistena[71]). Lisaks on nõutav, et kui kohtuotsusega määrati karistus, on see karistus kantud või on see sel ajal kandmisel või ei saa seda enam karistuse määranud liikmesriigi õiguse alusel täita (täitmisele pööramise nõuded[72]).

Kõik liikmesriigid on artikli 3 lõike 2 oma õigusesse üle võtnud. Ent üksikud liikmesriigid on „samade tegude“ asemel viidanud „samale süüteole“[73]. Täitmisele pööramise nõuete puhul ei ole mitu liikmesriiki võtnud üle kõiki kolme alternatiivset kriteeriumi.

- **Vanus alla kriminaalvastutuse kohaldamise ea alampiiri (artikli 3 lõige 3)**

Euroopa vahistamismääruse täitmisest tuleb keelduda, kui tagaotsitava vanuse tõttu ei saa teda vahistamismääruse aluseks olevate tegude eest vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse alusel kriminaalvastutusele võtta[74]. Artikli 3 lõike 3 ülevõtmise puhul ei ole probleeme tuvastatud, kuigi kriminaalvastutuse kohaldamise ea alampiir võib liikmesriigiti erinev olla.

3.8.2. *Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikud alused (artiklid 4 ja 4a)*

Raamotsuse artiklites 4 ja 4a on sätestatud kaheksa täitmata jätmise vabatahtlikku alust. Liikmesriigid ei ole kohustatud täitmata jätmise vabatahtlikke aluseid üle võtma[75].

Mõni liikmesriik on üle võtnud üksnes teatavad artiklist 4 tulenevad alused. Peale selle on mitu liikmesriiki muutnud kõik ülevõetud alused kohustuslikuks, jättes vahistamismäärust täitvad asutused ilma igasugusest kaalutlusõigusest. Üksnes mõni üksik liikmesriik on muutnud kõik ülevõetud alused vabatahtlikuks. Lisaks on mõni

---

ECLI:EU:C:2005:156; Euroopa Kohtu 28. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-150/05: *van Straaten*, ECLI:EU:C:2006:614; Euroopa Kohtu 22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-491/07: *Turanský*, ECLI:EU:C:2008:768; Euroopa Kohtu 16. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-261/09: *Mantello*, ECLI:EU:C:2010:683; Euroopa Kohtu 5. juuni 2014. aasta otsus kohtuasjas C-398/12: *M*, ECLI:EU:C:2014:1057; Euroopa Kohtu 29. juuni 2016. aasta otsus kohtuasjas C-486/14: *Kossowski*, ECLI:EU:C:2016:483, ning Euroopa Kohtu 25. juuli 2018. aasta otsus kohtuasjas C-268/17: *AY*, ECLI:EU:C:2018:602.

[70] *Vt* Euroopa Kohtu 9. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-436/04: *Van Esbroeck*, ECLI:EU:C:2006:165; Euroopa Kohtu 28. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-150/05: *van Straaten*, ECLI:EU:C:2006:614; Euroopa Kohtu 28. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-467/04: *Gasparini jt*, ECLI:EU:C:2006:610; Euroopa Kohtu 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-288/05: *Kretzinger*, ECLI:EU:C:2007:441; Euroopa Kohtu 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-367/05: *Kraaijenbrink*, ECLI:EU:C:2007:444; ning Euroopa Kohtu 16. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-261/09: *Mantello*, ECLI:EU:C:2010:683.

[71] Vt Euroopa Kohtu 16. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-261/09: *Mantello*, ECLI:EU:C:2010:683, punkt 38.

[72] Vt Euroopa Kohtu 11. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-187/01: *Gözütok ja Brügge*, ECLI:EU:C:2003:87; Euroopa Kohtu 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-288/05: *Kretzinger*, ECLI:EU:C:2007:441; Euroopa Kohtu 11. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-297/07: *Bourquain*, ECLI:EU:C:2008:708, ning Euroopa Kohtu 27. mai 2014. aasta otsus kohtuasjas C- 129/14 PPU: *Spasic*, ECLI:EU:C:2014:586.

[73] Sama märkus kehtib muude asjakohaste artiklite kohta, nt raamotsuse artikli 4 lõiked 2, 3 ja 5, milles viidatakse „samadele tegudele“.

[74] Vt Euroopa Kohtu 23. jaanuari 2018. aasta otsus kohtuasjas C-367/16: *Piotrowski*, ECLI:EU:C:2018:27.

[75] Vt Euroopa Kohtu 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-123/08: *Wolzenburg*, ECLI:EU:C:2009:616, punktid 59–61, ning Euroopa Kohtu 29. juuni 2017. aasta otsus kohtuasjas C-579/15: *Popławski*, ECLI:EU:C:2017:503, punkt 21.

liikmesriik teatavad artiklitest 4 ja 4a tulenevad alused üle võtnud vabatahtlikena ja teatavad alused kohustuslikena.

- **Topeltkaristatavuse puudumine (artikli 4 lõige 1)**

Euroopa vahistamismääruse täitmisest võib keelduda, kui artikli 2 lõikes 4 osutatud juhtudel (vt 3.7.2) ei kujuta Euroopa vahistamismääruse aluseks olev tegu vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse alusel süütegu[76], välja arvatud süütegude puhul, mis on seotud maksude, tolli ja valuutatehingutega (rahandusalased süüteod). Peale selle puudutab artikli 4 lõige 1 üksnes süütegusid, mis ei ole loetletud 32 süüteo seas, mille puhul topeltkaristatavust ei kontrollita, kui kolme aasta pikkuse karistusaja tingimus on täidetud[77] (artikli 2 lõige 2).

Väikses arvus liikmesriikides ei olnud võimalik asjakohaseid sätteid tuvastada, kuigi need riigid olid artikli 2 lõike 4 üle võtnud (vt 3.7.1). Mõni liikmesriik on artikli 4 lõike 1 üle võtnud vabatahtliku alusena ja mitu liikmesriiki on artikli 4 lõike 1 üle võtnud täitmata jätmise kohustusliku alusena.

Enamik liikmesriike on üle võtnud erandi, milles käsitletakse maksude, tolli ja valuutatehingutega seotud rahandusalaseid süütegusid. Mõni liikmesriik on erandi siiski üle võtnud vaid osaliselt (nt on välja jäetud viide „tollile ja valuutatehingutele“). Väike arv liikmesriike ei ole rahandusalaseid süütegusid käsitlevat erandit sõnaselgelt üle võtnud. Peale selle on ühes liikmesriigis rahandusalaste süütegude puhul sõnaselgelt kehtestatud säte maksude sarnasuse kohta vahistamismääruse teinud ja vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, sealhulgas on kehtestatud nõue vähemalt kolme aasta pikkuse vabadusekaotuse määramise kohta (välja arvatud raskendavate asjaolude puhul) vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.

Väike arv liikmesriike on kehtestanud lisanõuded (vt 3.7.2).

- **Vahistamismäärust täitvas liikmesriigis on käimas menetlus (artikli 4 lõige 2)**

Täitmisest võib keelduda, kui isik, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa vahistamismäärust, on võetud vahistamismäärust täitvas liikmesriigis vastutusele sama teo eest, millel Euroopa vahistamismäärus põhineb.

Kõik liikmesriigid on artikli 4 lõike 2 oma õigusesse üle võtnud. Enamik on võtnud selle üle täitmata jätmise vabatahtliku alusena, välja arvatud liikmesriigid, kus see on kohustuslik või osaliselt kohustuslik (nt üks liikmesriik eelistab oma kodanikke, sätestades, et täitmata jätmise alus on kohustuslik liikmesriigi oma kodanike suhtes ja vabatahtlik isikute suhtes, kes ei ole selle liikmesriigi kodanikud). Näiteks on üks liikmesriik seadnud selle aluse puhul tingimuse, et kriminaalmenetlust on ilmselgelt lihtsam läbi viia vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.

- **Vahistamismäärust täitvas liikmesriigis on sama süüteo eest vastutusele võtmine välistatud (artikli 4 lõige 3)**

Artikli 4 lõike 3 ülevõtmisega seoses on vaja eristada kolme olukorda: vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutused on otsustanud Euroopa vahistamismääruse aluseks oleva

[76] Vt Euroopa Kohtu 11. jaanuari 2017. aasta otsus kohtuasjas C-289/15: *Grundza*, ECLI:EU:C:2017:4, punktid 38 ja 49.
[77] Vt Euroopa Kohtu 3. märtsi 2020. aasta otsus kohtuasjas C-717/18: *X*, ECLI:EU:C:2020:142, punkt 42.

süüteo eest vastutusele mitte võtta või menetlus lõpetada või tagaotsitava suhtes on liikmesriigis seoses samade tegudega langetatud lõplik kohtuotsus, mis ei võimalda menetlust jätkata.

Ainult üks liikmesriik ei ole artikli 4 lõiget 3 üle võtnud. Pool liikmesriikidest on selle üle võtnud täitmata jätmise vabatahtliku alusena. Teised liikmesriigid on selle üle võtnud kohustusliku alusena, välja arvatud väike hulk liikmesriike, kes on võtnud mõne kolmest alternatiivsest tingimusest üle vabatahtlikuna ja mõne kohustuslikuna. Lisaks on mõni neist liikmesriikidest võtnud artikli 4 lõikest 3 tulenevad kolm tingimust üle üksnes osaliselt.

- **Vastutusele võtta või karistada ei saa aegumise tõttu (artikli 4 lõige 4)**

Täitmisest võib keelduda, kui vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse alusel ei või tagaotsitavat kohtu alla anda või karistada aegumise tõttu ning kui teod kuuluvad selle liikmesriigi jurisdiktsiooni alla tema kriminaalõiguse alusel.

Peaaegu kõik liikmesriigid (välja arvatud üks) on artikli 4 lõike 4 oma õigusesse üle võtnud. Üks liikmesriik on viidanud aja möödumisele. Mitu liikmesriiki on kehtestanud selle täitmata jätmise aluse kohustuslikuna.

- **Kolmandas riigis on tehtud lõplik kohtuotsus – riikidevaheline *ne bis in idem* (artikli 4 lõige 5)**

Täitmisest võib keelduda, kui vahistamismäärust täitev õigusasutus teab, et tagaotsitava suhtes on samade tegude eest (nõue *idem*) kolmandas riigis tehtud lõplik kohtuotsus ning kui sellega on määratud karistus, on see kantud või täitmisel või ei saa seda enam karistuse määranud riigi õiguse alusel täita (täitmisele pööramise nõuded).

Kõik liikmesriigid (välja arvatud üks) on rakendanud artikli 4 lõiget 5. Enam kui pool liikmesriikidest on selle üle võtnud täitmata jätmise vabatahtliku alusena ning ülejäänud kohustusliku alusena. Siiski on mõni liikmesriik võtnud täitmisele pööramist käsitlevad kolm alternatiivset tingimust üle vaid osaliselt.

- **Vahistamismäärust täitev liikmesriik kohustub karistuse täide viima (artikli 4 lõige 6)**

Kui Euroopa vahistamismäärus on välja antud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta, võib vahistamismäärust täitev õigusasutus kaaluda, kas isiku üleandmise asemel vahistamismääruse teinud liikmesriigile võiks karistuse täide viia täitva asutuse liikmesriigis[78]. Artikli 4 lõikes 6 kasutatud mõistetele

---

Vt Euroopa Kohtu 29. juuni 2017. aasta otsus kohtuasjas C-579/15: *Popławski*, ECLI:EU:C:2017:503, punktid 21–24; Euroopa Kohtu 13. detsembri 2018. aasta otsus kohtuasjas C-514/17: *Sut*, ECLI:EU:C:2018:1016, punktid 34–38, ning Euroopa Kohtu 24. juuni 2019. aasta otsus kohtuasjas C- 573/17: *Popławski II*, *ECLI*:EU:C:2019:530.

Vt nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT L 327, 5.12.2008, lk 27); Käsiraamat süüdimõistetud isikute üleandmise ja vabadusekaotuslike karistuste ülekandmise kohta Euroopa Liidus (ELT C 403, 29.11.2019, lk 2): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC1129(01)&from=EN, lk 34.

„viibib“ ja „omab elukohta“ tuleb anda ühtne definitsioon, sest tegemist on ELi õiguse autonoomsete mõistetega[79].

Väike arv liikmesriike ei ole artikli 4 lõiget 6 üle võtnud. Teised liikmesriigid on võtnud selle üle eri viisidel, sest artikli 4 lõike 6 ülevõtmise isikuline kohaldamisala on üsna mitmekesine.

Vaid üksikud liikmesriigid on artikli 4 lõike 6 võtnud üle täitmata jätmise vabatahtliku alusena. Enamik liikmesriike on muutnud selle kohustuslikuks[80] või osaliselt kohustuslikus, sest mõni liikmesriik eristab oma kodanikke ja isikuid, kes ei ole selle liikmesriigi kodanikud[81] (ei oma seal elukohta), sätestades oma kodanike puhul täitmata jätmise kohustusliku aluse ja selles liikmesriigis elukohta omavate isikute puhul vabatahtliku aluse või jättes elukohta omavad isikud üldse käsitlemata. Mõni liikmesriik on elukoha tingimust veelgi täpsustanud (nt alaline elukoht[82] kaks või viis aastat, elamisluba[83]). Peale selle on üks liimesriik võtnud artikli 4 lõike 6 üle selliselt, et seda kohaldatakse üksnes ELi kodanikele, välistades seeläbi kolmandate riikide kodanikud. Teisalt viitab üks liikmesriik sõnaselgelt varjupaiga saanud isikutele. Üksnes mõni üksik liikmesriik on võtnud artikli 4 lõike 6 üle selliselt, et see käsitleb ka liikmesriigis viibivaid isikuid.

- **Eksterritoriaalsus (süüteod on toime pandud väljaspool vahistamismääruse teinud liikmesriiki) (artikli 4 lõige 7)**

Täitmisest võib keelduda, kui Euroopa vahistamismäärus on seotud süütegudega, mis:

a) loetakse vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse alusel täielikult või osaliselt toime panduks vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil või kohas, mida sellena käsitletakse;

või

b) on toime pandud väljaspool vahistamismääruse teinud liikmesriigi territooriumi ning vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigus ei võimalda kohtu alla anda samade süütegude eest, kui need on toime pandud väljaspool tema territooriumi.

Mõni liikmesriik on võtnud kahest alusest üle ainult ühe.

Väike hulk liikmesriike ei ole aga punktis a sätestatud alust üle võtnud. Enam kui pool liikmesriikidest on võtnud punktis a sätestatud aluse üle täitmata jätmise vabatahtliku alusena. Peale selle ei ole mõni neist liikmesriikidest sõnaselgelt võtnud üle väljendeid „täielikult või osaliselt“ ja/või „kohas, mida sellena käsitletakse“.

Väike arv liikmesriike ei ole üle võtnud punktis b nimetatud alust. Üle poole liikmesriikidest on selle sätte üle võtnud täitmata jätmise vabatahtliku alusena.

---

[79] Vt Euroopa Kohtu 17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-66/08: *Kozłowski*, ECLI:EU:C:2008:437, punktid 46 ja 54.

[80] Vt Euroopa Kohtu 29. juuni 2017. aasta otsus kohtuasjas C-579/15: *Popławski*, ECLI:EU:C:2017:503, punkt 21.

[81] Vt Euroopa Kohtu 5. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-42/11: *Lopes da Silva Jorge*, ECLI:EU:C:2012:517, punktid 52 ja 59.

[82] Vt Euroopa Kohtu 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-123/08: *Wolzenburg*, ECLI:EU:C:2009:616, punkt 74.

[83] Vt Euroopa Kohtu 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-123/08: *Wolzenburg*, ECLI:EU:C:2009:616, punkt 53.

- **Kohtumõistmine *tagaselja* (artikkel 4a)**

Artiklis 4a on sätestatud täitmata jätmise vabatahtlik alus, mida kohaldatakse olukordades, kus täitev õigusasutus on saanud Euroopa vahistamismääruse seoses vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille kohta tehti otsus vahistamismääruse teinud liikmesriigis toimunud menetluses, kus isik ei viibinud kohal[84] (*tagaseljaotsus*). Sellel võimalusel on siiski neli erandit, mille puhul ei või vahistamismääruse saanud õigusasutus keelduda *tagaseljaotsuse*[85] alusel välja antud Euroopa vahistamismääruse täitmisest.

Pool liikmesriikidest on artikli 4a üle võtnud täitmata jätmise kohustusliku alusena ja pool liikmesriikidest on selle üle võtnud vabatahtliku alusena. Nimetatud nelja erandi kohta ei olnud asjakohaseid sätteid võimalik tuvastada mitmes liikmesriigis. Mõnes liikmesriigis, mis võtsid nimetatud neli erandit üle, ei ole erandites määratletud menetluse miinimumstandardid sõnaselgelt üle võetud. Need hõlmavad ELi õiguse autonoomseid mõisteid[86], mis puudutavad eelkõige väljendeid „esitati asjaomasele isikule kohtukutse isiklikult“, „sai asjaomane isik tegelikult ametliku teabe “ või „oli kavandatud kohtulikust arutelust teadlik“.

3.9. Tagatised, mida vahistamismääruse teinud liikmesriik võib anda (artikkel 5)

Kooskõlas artikliga 5 võib Euroopa vahistamismäärust täitev õigusasutus oma liikmesriigi õiguse alusel kohaldada täitmise suhtes teatavaid tingimusi, mis on ammendavalt sätestatud artiklis 5[87]. Need tingimused võivad olla seotud järgmiste olukordadega: eluaegse vabadusekaotuse läbivaatamine või kodanike ja liikmesriigis elukohta omavate isikute tagasisaatmine vahistamismääruse teinud liikmesriigis nendele määratud vabadusekaotusliku karistuse kandmiseks vahistamismäärust täitvasse liikmesriiki[88].

Üle poole liikmesriikidest on võtnud üle võimaluse seada Euroopa vahistamismääruse täitmise tingimuseks eluaegse vabadusekaotuse või eluaegse vabadust piirava julgeolekumeetme otsuse läbivaatamise. Peale selle on valdav osa liikmesriikidest üle võtnud võimaluse kohaldada Euroopa vahistamismääruse täitmise suhtes tingimust, et liikmesriigi kodanikud ja seal elukohta omavad isikud tuuakse pärast ülekuulamist vahistamismäärust täitvasse liikmesriiki tagasi, et nad saaksid seal kanda vabadusekaotust või täita vabadust piiravat julgeolekumeedet, mis on neile määratud vahistamismääruse teinud liikmesriigis. Mõni liikmesriik on need sätted üle võtnud üksnes osaliselt, sest nad ei ole selgelt sätestanud, et isik tuleb pärast ülekuulamist tagasi saata. Peale selle kasutab mõni liikmesriik oma kodanike suhtes eeliskohtlemist.

---

[84] Vt Euroopa Kohtu 10. augusti 2017. aasta otsused kohtuasjas C-271/17 PPU: *Zdziaszek*, ECLI:EU:C:2017:629, ja C-270/17 PPU: *Tupikas*, ECLI:EU:C:2017:628, ning Euroopa Kohtu 22. detsembri 2017. aasta otsus kohtuasjas C-571/17 PPU: *Ardic*, ECLI:EU:C:2017:1026.

[85] Vt Euroopa Kohtu 26. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-399/11: *Melloni*, ECLI:EU:C:2013:107, punktid 51 ja 52.

[86] Vt Euroopa Kohtu 24. mai 2016. aasta otsus kohtuasjas C-108/16 PPU: *Dworzecki*, ECLI:EU:C:2016:346, punkt 32.

[87] Vt Euroopa Kohtu 26. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-399/11: *Melloni*, ECLI:EU:C:2013:107, punkt 38; Euroopa Kohtu 5. aprilli 2016. aasta otsus kohtuasjades C-404/15 ja C-659/15 PPU: *Aranyosi ja Căldăraru*, ECLI:EU:C:2016:198, punkt 80, ning Euroopa Kohtu 16. juuli 2015. aasta otsus kohtuasjas C-237/15: *Lanigan*, ECLI:EU:C:2015:474, punkt 36.

[88] Vt Euroopa Kohtu 11. märtsi 2020. aasta otsus kohtuasjas C-314/18: *SF*, ECLI:EU:C:2020:191.

3.10. Tagaotsitava menetlusõigused (artikkel 11, artikli 13 lõige 2, artikkel 14 ja artikli 23 lõige 5)

Raamotsus annab tagaotsitavale mitu menetlusõigust. Artikli 11 kohaselt on tagaotsitaval õigus teada Euroopa vahistamismäärusest ja selle sisust ning võimalusest nõustuda üleandmisega, samuti õigus õigusnõustaja ja tõlgi abile. Need õigused tuleb tagada kooskõlas vahistamismäärust täitva liikmesriigi siseriikliku õigusega. Peale selle on minimaalseid menetlusõigusi käsitlevad direktiivid täiendanud ja tugevdanud raamotsuses sätestatud õigusi[89].

Kõik liikmesriigid on artikli 11 oma õigusesse üle võtnud. Üksikutes liikmesriikides on nõuded aga üle võetud üksnes osaliselt või ei olnud kõiki asjakohaseid elemente võimalik tuvastada (nt puudusid sõnaselged sätted, milles nõutakse, et tagaotsitavat teavitataks võimalusest nõustuda üleandmisega, või tagaotsitavat teavitatakse üksnes kinnipidamisasutusse paigutamisest).

Peale selle annavad raamotsuse erinevad sätted tagaotsitavale minimaalsed menetlusõigused, eelkõige järgmise:

- artikli 13 lõikes 2 on nõutud, et liikmesriigid võtaksid vajalikke meetmeid selle tagamiseks, et üleandmise nõusoleku ja (artikli 27 lõikes 2 osutatud) erikohustuste reegli kohaldamise õigusest loobumise otsuse väljaselgitamisel ilmneks selgesti, et asjaomane isik on vahistamismäärust täitvas asutuses toiminud vabatahtlikult, olles teadlik kõigist tagajärgedest. Selleks peab tagaotsitaval olema õigus õigusalasele nõustamisele. Kõik liikmesriigid on artikli 13 lõike 2 üle võtnud. Vabatahtlikkuse ja kõigist tagajärgedest teadlikkuse elemente ei olnud siiski võimalik mõne liikmesriigi siseriiklikes õigusaktides tuvastada. Sarnased probleemid avastati mõnes liikmesriigis seoses erikohustuste reegli kohaldamise õigusest loobumisega üleandmise järgselt vahistamismääruse teinud liikmesriigis (artikli 27 lõike 3 punkt f).

- Artiklis 14 on sätestatud, et kui vahistatu ei ole nõus oma üleandmisega, on tal õigus, et vahistamismäärust täitev õigusasutus ta üle kuulaks vastavalt vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusele[90]. Peaaegu kõik liikmesriigid on artikli 14 oma õigusesse õigesti üle võtnud.

- Artikli 23 lõikes 5 on sätestatud, et üleandmise tähtaegade möödumisel tuleb tagaotsitav vabastada[91]. Enamik liikmesriike on artikli 23 lõike 5 oma õigusesse õigesti üle võtnud. Siiski on üks liikmesriik lisanud vahistamismäärust täitva asutuse jaoks sõnaselge võimaluse pikendada tagaotsitava vahi all pidamist ühepoolselt 10 päeva võrra enne uue kuupäeva ja aja kokkuleppimist vahistamismääruse teinud asutusega (vt 3.14). Üksikutes liikmesriikides ei olnud asjakohaseid sätteid võimalik tuvastada.

[89] Vt 1.1 lõik 1 ning Euroopa Kohtu 12. detsembri 2019. aasta otsus kohtuasjas C-625/19 PPU: *XD*, ECLI:EU:C:2019:1078, punkt 55.
[90] Vt Euroopa Kohtu 29. jaanuar 2013. aasta otsus kohtuasjas C-396/11: *Radu*, ECLI:EU:C:2013:39, punktid 41 ja 42.
[91] Vt Euroopa Kohtu 25. jaanuari 2017. aasta otsus kohtuasjas C-640/15: *Vilkas*, ECLI:EU:C:2017:39, punktid 70–73.

3.11. Privileegid ja immuniteedid (artikkel 20)

Raamotsuse artiklis 20 käsitletakse privileege ja immuniteete, millele tagaotsitav saab tugineda. Säte on täielikult ja nõuetekohaselt üle võetud vähem kui pooltes liikmesriikides. Teistes liikmesriikides täheldati vaid osalist ülevõtmist (nt ei ole privileege sõnaselgelt käsitletud) või ei olnud asjakohaseid sätteid võimalik tuvastada (nt menetlus privileegide või immuniteetide äravõtmise taotlemiseks).

3.12. Üleandmisega nõustumine, erikohustuse reegel ja sellest loobumine (artiklid 13 ja 27)

Üldjuhul ei tohi üleantavat isikut kohtu alla anda, määrata talle karistust või muul viisil võtta temalt vabadust süüteo eest, mis on toime pandud enne üleandmist ja mis on muu süütegu kui see, mille eest ta üle anti. See on raamotsuse artiklis 27 sätestatud erikohustuste reegel[92].

Raamotsus annab liikmesriigile võimaluse teatada, et suhetes teiste liikmesriikidega, kes on esitanud samasuguse teatise, loobub ta erikohustuse reeglist, välja arvatud juhul, kui vahistamismäärust täitev õigusasutus ei osuta konkreetse juhtumi puhul oma üleandmisotsuses teisiti. Komisjoni käsutuses oleva teabe kohaselt on sellise teatise esitanud ainult kolm liikmesriiki.

Peale selle on artikli 27 lõikes 3 sätestatud mitu erikohustuse reegli erandit, millest üks on tagaotsitava loobumine erikohustuse reegli kohaldamisest vastavalt artiklile 13.

Tagaotsitaval on artikli 13 alusel võimalus üleandmisega nõustuda. Kui vahistatu väidab, et ta on üleandmisega nõus, peab see nõusolek ja, kui vaja, tema selgesõnaline loobumisotsus õigusest, et tema suhtes kohaldataks erikohustuse reeglit, olema antud täitvale õigusasutusele vastavalt vahistamismäärust täitva liikmesriigi siseriiklikule õigusele. Enamik liikmesriike on artikli 13 õigesti üle võtnud. Ent väikses arvus liikmesriikides kaotab tagaotsitav automaatselt erikohustuse reegli kohase kaitse olukordades, kus ta on nõustunud üleandmisega. Seega ei ole tagaotsitaval enam sõnaõigust erikohustuse reegli kohasest kaitsest loobumisel. Mõnes liikmesriigis ei olnud ülevõtmissätteid võimalik tuvastada või on ülevõtmine üksnes osaline, sest erikohustuste reegli kohaldamise õigusest loobumist ei ole sõnaselgelt sätestatud.

Mõni liikmesriik on kohaldanud võimalust, mille alusel on isikul võimalik tühistada nii nõusolekut kui ka loobumisotsust. Väike arv liikmesriike on kohaldanud üksnes nõusoleku tühistamise võimalust. Valdavas osas liikmesriikides ei saa üleandmise nõusolekut ega loobumisotsust tühistada.

Mõnes liikmesriigis on tagaotsitava üleandmise otsuse edasikaebamine võimalik ja seda isegi juhul, kui isik üleandmisega nõustub.

[92] Vt Euroopa Kohtu 1. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-388/08 PPU: *Leymann ja Pustovarov*, ECLI:EU:C:2008:669, ning Euroopa Kohtu 6. detsembri 2018. aasta otsus kohtuasjas C-551/18 PPU: *IK*, ECLI:EU:C:2018:991, punktid 59–61.

3.13. Euroopa vahistamismääruse täitmisotsuse tähtajad ja kord (artikli 15 lõige 1 ja artikkel 17)

Üleandmisotsuse tegemisel tuleb raamotsuse (artikli 15 lõike 1)[93] kohaselt põhimõtteliselt järgida rangeid tähtaegu. Olenemata tähtaegadest tuleb Euroopa vahistamismäärust menetleda ja täita viivitamatult (artikli 17 lõige 1). Kõik liikmesriigid ei ole seda nõuet sõnaselgelt üle võtnud.

Kui tagaotsitav **nõustub üleandmisega**, tuleks lõplik otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta teha kümne päeva jooksul pärast nõusoleku andmist (artikli 17 lõige 2). Enamik liikmesriike on selle sätte oma õigusesse õigesti üle võtnud. Kahes liikmesriigis ei olnud ülevõtmissätteid võimalik tuvastada.

Kui tagaotsitav **ei nõustu üleandmisega**, tuleks lõplik otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta teha 60 päeva jooksul pärast tagaotsitava vahistamist (artikli 17 lõige 3). Valdav osa liikmesriike on selle sätte oma õigusesse õigesti üle võtnud. Üks liikmesriik ei ole üle võtnud 60 päeva pikkust tähtaega. Peale selle on mõni liikmesriik alternatiivselt sätestanud, et 60-päevane tähtaeg hakkab kulgema kas vahistamise päeval või esimese küsitlemise päevast.

Mõni liikmesriik on võtnud 10- ja/või 60-päevase tähtaja üle mittekohustuslikuna.

Kui konkreetsel juhul ei ole Euroopa vahistamismäärust võimalik kohaldatavate tähtaegade jooksul täita, võib tähtaega erandkorras veel 30 päeva võrra pikendada. Sel juhul peab vahistamismäärust täitev õigusasutus vahistamismääruse teinud õigusasutust sellest viivitamata teavitama ja esitama viivituse põhjused (artikli 17 lõige 4).

Vähem kui pool liikmesriikidest on selle sätte täies ulatuses üle võtnud. Enamik on selle üle võtnud üksnes osaliselt (nt ei ole sõnaselgelt käsitletud teavitamise kiireloomulisust, viivituse põhjuste esitamine ei ole nõutud, viidatakse üksnes artikli 17 lõikest 3 tulenevale tähtajale ning artikli 17 lõikest 2 tulenevat 10-päevast tähtaega pole käsitletud). Üksikutes liikmesriikides ei olnud asjakohaseid sätteid võimalik tuvastada.

Peale selle tundub, et raamotsuses nimetatud tähtaegade järgimisega seotud probleemid tulenevad mõnes liikmesriigis ka pikast kaebemenetlusest[94]. Kaebemenetluse pikkusega seotud sätteid ei olnud võimalik kõikides liikmesriikides tuvastada. Mõni liikmesriik on kehtestanud aga kaebemenetlusele ranged tähtajad.

Vahistamismäärust täitev õigusasutus tagab kuni lõpliku otsuse tegemiseni Euroopa vahistamismääruse osas, et oleksid jätkuvalt täidetud materiaalsed tingimused isiku üleandmiseks (artikli 17 lõige 5)[95]. Suur osa liikmesriike on artikli 17 lõike 5 oma õigusesse õigesti üle võtnud. Ent ühes liikmesriigis on sätestatud üldine ja tingimusteta kohustus vabastada Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud tagaotsitav kohe, kui isiku vahistamisest on möödunud 90 päeva[96].

[93] Vt Euroopa Kohtu 30. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas C-168/13: *Jeremy F*, ECLI:EU:C:2013:358, punkt 62, ning Euroopa Kohtu 16. juuli 2015. aasta otsus kohtuasjas C-237/15: *Lanigan*, ECLI:EU:C:2015:474, punktid 32 ja 33.

[94] Vt Euroopa Kohtu 30. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas C-168/13: *Jeremy F*, ECLI:EU:C:2013:358.

[95] Vt Euroopa Kohtu 16. juuli 2015. aasta otsus kohtuasjas C-237/15: *Lanigan*, ECLI:EU:C:2015:474, punktid 58–61.

[96] Vt Euroopa Kohtu 12. veebruari 2019. aasta otsus kohtuasjas C-492/18 PPU: *TC*, ECLI:EU:C:2019:10.8.

Artikli 17 lõikes 7 on sätestatud, et kui liikmesriik ei suuda erandlikel asjaoludel järgida kohaldatavaid tähtaegu, teatab ta sellest Eurojustile[97] ja esitab viivituse põhjused. Lisaks sellele peab liikmesriik, kes on pidevalt kogenud teise liikmesriigi poolseid viivitusi Euroopa vahistamismääruste täitmisel, teatama sellest nõukogule, et hinnata raamotsuse rakendamist. Rohkem kui pooltes liikmesriikides on ülevõtmine täielik ja nõuetekohane. Ülejäänud liikmesriikides on artikli 17 lõige 7 aga üle võetud vaid osaliselt (nt on viidatud üksnes 60-päevasele tähtajale või ei ole kehtestatud kohustust teavitada Eurojusti).

3.14. Isiku üleandmise tähtajad (artikli 23 lõiked 1–4)

Tagaotsitava üleandmise tähtaeg hakkab kulgema kohe pärast seda, kui on tehtud lõplik otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta. Asjaomased asutused peaksid leppima kokku isiku võimalikult kiires üleandmises (artikli 23 lõige 1). Igal juhul peab üleandmine toimuma hiljemalt 10 päeva jooksul pärast Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta lõpliku otsuse tegemist (artikli 23 lõige 2). Artikli 23 lõigetes 3 ja 4 käsitletakse vastavalt tähtaegade pikendamist juhtudel, mil tagaotsitava üleandmist 10 päeva jooksul takistavad asjaolud, mis ei sõltu kummastki liikmesriigist[98], või tõsised humanitaarsed põhjused.

Üleandmise tähtaeg on üldiselt võetud nõuetekohasel viisil üle vaid mõnes liikmesriigis. Enamikes liikmesriikides ei ole artikli 23 lõigete 1–4 põhielemente üle võetud (nt kiireloomulisus, kohustuslikud tähtajad ja nende arvutamine, viidatud on üksnes vahistamismääruse teinud liikmesriigiga seotud asjaoludele, termini „tõsised humanitaarsed põhjused“ liiga kitsas või liiga lai määratlus).

4. JÄRELDUS

Kuigi liikmesriikide siiani tehtud pingutusi tuleb tunnustada, ei ole raamotsuse rakendamise tase mõnes liikmesriigis ikka veel rahuldav. See hinnang, Euroopa vahistamismäärusega seotud statistika ja eelnevate aruannete võrdlev analüüs osutavad sellele, et teatavad liikmesriigid ei ole järginud mõnda komisjoni eelnevat soovitust ega vastastikuste hindamiste neljandast voorust tulenevaid soovitusi. Peale selle on selgunud, et mõni liikmesriik ei ole ikka veel rakendanud Euroopa Kohtu teatavaid otsuseid.

Mittetäielik ja/või ebaõige raamotsuse ülevõtmine takistab vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist kriminaalõiguse valdkonnas. Euroopa Liidu lepingu artiklis 3 sätestatud eesmärki arendada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala kõigi ELi kodanike jaoks ei saa saavutada, kui liikmesriigid ei rakenda nõuetekohaselt vahendeid, milles nad on kõik ühiselt kokku leppinud.

Komisjon hindab jätkuvalt, kas liikmesriigid järgivad raamotsust. Kui puudusi ei kõrvaldata, võtab komisjon asjakohased meetmed, et tagada raamotsuse järgimine kogu ELis, ja algatab vajaduse korral rikkumismenetlused vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 258.

[97] Praktikas on teatamise määr suhteliselt madal. Vt Euroopa vahistamismäärusega seotud statistika: https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-en.do.
[98] Vt Euroopa Kohtu 25. jaanuari 2017. aasta otsus kohtuasjas C-640/15: *Vilkas*, ECLI:EU:C:2017:39.